

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Emmerlev

46

Højer

50

SØNDERJYDSK MAANEDSSKRIFT

UDGIVET AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

VED
CL. ESKILDSSEN OG H. LAUSTEN-THOMSEN

INDHOLD:

1. Lærer *Andersen*, Føvling: Den gamle Soldatergrav paa Bjerning Kirkegaard.
2. Sognepræst *J. Hansen*, Hostrup: Af Hostrup Kirkes Historie.
3. *C. Maibøll*, Jejsing: Fra Hørup Sogn i gamle Dage.
4. *Cl. E.*: I prøjsisk Fangenskab 1864.
5. *Jens Iversen*: En Slægtsgaard i Sæd gennem 400 Aar.

Nr. 1. 14. Aarg.

1. Juli 1937.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Den Nordslesvigske Folkebank

Aktieselskab - Aabenraa - oprettet 1872

Aktiekapital Kr. 1.000.000,—
Reserver ca. Kr. 500.000,—

GRAM

KØLEANLÆG

for ethvert Formaal

Brødrene Gram A/S
VOJENS.

Køb dansk Arbejde!

Det danske Gødnings-Kompagni A/S

København
Nykøbing F., Odense, Aalborg, Struer, Vejle, Aarhus, Esbjerg, Sønderborg

Ældste og største
Gødningsforretning
i Danmark.

Eneste Fabrikant
af Superfosfat
her i Landet.

Salgskontor for Danmark for
A/S Dansk Svovlsyre- & Superphosphat-Fabrik

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Nordiske Kabel- og Traadfabriker

København F.

KABELVÆRK • TRAADVÆRK • VALSEVÆRK

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717
KØBENHAVN

H. Rasmussen & Co.

Aktieselskab.

Frederiksgade 37-39. Telf. 59.

Odense.

Jernstøberier.

Gummistøvler

De Forenede Teglværker

Akts. ved Aarhus Akts.

Kontor: Parkallé 15,
Telf. 644. Aarhus. Telf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radial-
sten, glass. Tagsten
og Mursten.

GraastenBank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1½

GRAASTEN

Spare- og Laanekassen i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Forlang **Gulvtæpper**
fra
Sønderjydsk Tæppefabrik
A. R. KJÆRBY
Højer

Vejen Sparekasse.

Kontortid 10—12 og 2—4.

VEJEN.

Strik og væv med

Sønderborg - Garn
fra

A/S **Det Nordiske
Kamgarnspinderi,**
SØNDERBORG

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Kuranstalten

Gl. Skovridergaard

Silkeborg - Tlf. 514 og 515

Overlæge V. STARCKE
træffes pers. Tlf. 514: 11-12.
Tlf. 156: 2-3.

Forlang Prospekt.

Dampmøllen Viktoria

Aktieselskab

ODENSE

AKTIESELSKABET

Svendborg

Øxenbjerg

Dampmølle

Svendborg.

Sønderjydsk Teglindustri

Nordre Fasanvej 127

Telf. C. 4520 — Taga 1700 —
Taga 1717 — København N.

Facadesten, flammede Sten,

Tagsten, Dækket

Alle Bygningsartikler

Andels - Kautionsforsikrings - Selskabet

Rosenørns Alle 1.

København V.

Telefon 2728

Kautionsforsikringer.

ANDELSBANKEN

A. m. b. A.

Axelborg, Vesterbrogade 4 a
København V.

Telefon: Central 982 - Statstelefon 499

Tømmer, Træ og Finerhandel

Hindenburgs Eftf.

Rentemestervej 56 . Central 1627 og 6269

Quinlan

V. Gundorph & Co.

Telf. Eva 1143

Vesterfælledvej 58
København

Kontor

for Indlevering af
Annoncemateriale
er **kun**

H. Lundbeck & Co.

Telefon 2765

Vermundsgade 19 København

Martensens Allé 12

Telf. Vester 7823

København V.

CARL I. NIELSEN

Aktieselskab

Børstenbinderartikler en gros

Niels Juelsgade 11 - Telf. 3711
København K.

Hugo Dorph
Taastrup

Telefoner: 2 - 77 & 333

Drengekonfektionsfabrik

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa
„Sønderjydsk Maanedsskrift“
Kr. 6.00 aarlig.

Axelsen & Thomsen

Aktieselskab.

Slotsgade 10-12. Telef. 1565.

Slagelse.

Nu er det Tid

at studere Dyrenes Liv i Naturen. Tag den nye illustrerede et Binds Udgave af „Den lille Brehm“ med ud i Ferien. Læs om Dyrene først og gaa saa ud og find dem. Ferien bliver en enestaaende Oplevelse paa den Maade. Her er et Udvalg af de danske Dyr, der omtales og afbildes i Værket: Sandorme, Søstjerner, Muslinger, Snegle, Krabber, Myrer, Græshopper, Bier, Hvepse, Biller, Ferskvandsinsekter, Sommerfugle, Myg, Fluer, Fisk i Ferskvand og Saltvand, Padder, Snoge, Firben og saa de store Grupper Fugle og Pattedyr. Værket kan faas paa Ra-tebetaling for 3 Kr. om Maaneden. Enhver Boghandler kan vise Dem Værket. „Den lille Brehm“ koster 15 Kr., indb. 23 Kr.

Gyldendal

F. Friedmann

Malermester

Nytorv 11 — — — København K.
Telefoner: Central 3634 — Byen 3061

Georg Eckardt

Manufaktur en gros og Fabrikation

København K.

Telefon 5357

Købmagergade 60

EXPANKO

Kompagniet A/S

Godthaabsv. 142 - Kbh. F.

— Telefon 948 (5 Linier) —

Aarhus: Telf. 2748 — Aalborg:

Telf. 316 — Esbjerg: Telf. 1353

Vestervig: Telf. 120 — Odense:

Telf. 5350 — Nykøbing F.:

Telf. 45 — Rønne: Telf. 221

NOVO

**Terapeutisk
Laboratorium**

**Ndr. Fasanvej 213
København N.**

1. Juli 1937.

Den gamle Soldatergrav paa Bjerning Kirkegaard

Af Lærer Andersen, Føvling

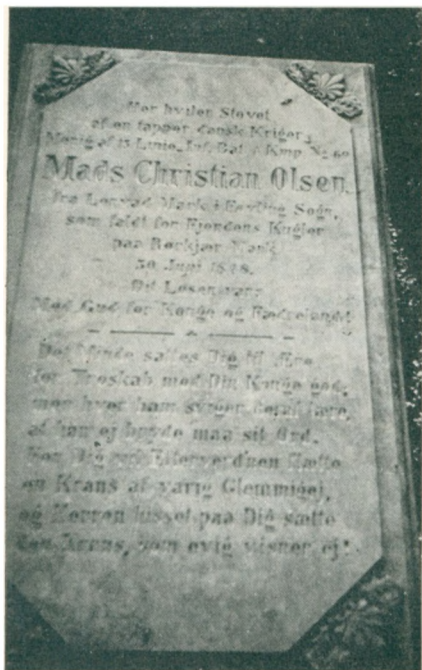
Da Oprøret i Hertugdømmerne udbrød i 1848 og de danske Afdelinger kampberedte marcherede mod Syd for at møde Fjenden, var der blandt det indkaldte Mandskab en Husmand, Mads Kristian Olesen fra Lervad i Føvling Sogn. Hjemme sad Hustruen og tre smaa Piger, som det var strengt for ham at lade ene; men heldigvis boede Broderen, Anders Olesen, paa Naboejendommen »Lervadgaard« og kunde hjælpe dem med Raad og Daad.

Efter Slaget ved Slesvig den 23. April var Mads Kr. Olesens Afdeling gaaet imod Nord og opholdt sig paa Haderslevvegnen, medens den danske Hovedhær stod paa Als og Dybbøl. Da tog A. Olesen, som havde faaet Efterretning om Broderens Kvarter, hen for at besøge ham og tale med ham. Han traf Afdelingen og spurgte efter Broderen, men ingen af Kammeraterne syntes at vide ret Besked og viste ham hen til Kaptajnen, der paa Spørgsmaalet om Mads Kr. Olesens Opholdssted straks svarede: »Desværre, ham mistede vi i Gaar«. Senere fik A. Olesen at vide, at en dansk Patrouille, hvortil Broderen hørte, under en Rekognoscering var blevet angrebet af en tysk Friskare i en lille Skov tæt Vest for Bjerning Kirke.

De danske veg for Overmagten, og da Mads Kr. Olesen vilde springe over et af de høje levende Hegn, greb en Gren fat i hans Bandoler, saa han et Øjeblik maatte staa stille for at frigøre sig, hvorunder en følgende Fjende paa ganske nært Hold fik Ram paa ham og saarede ham dødeligt. Og det var ikke en ridderlig Fjende, der bragte den saarede den Hjælp, han kunde. Da man fandt Liget, gravedes dets Grav ind mod Hegnet, hvor det faldt.

Tung i Sindet red Broderen hjemad efter Modtagelsen af Dødsbudskabet. Da han nærmede sig »Lervadgaard«, tog han ikke den sædvanlige Vej, vistnok for ikke at blive set fra den afdøde Broders Hjem. Uden for hans eget Hjem stod Svogeren, Snedker Hans Jørgen Nielsen, Aatte, sammen med A. Olesens Søn, den 14-aarige Mads, i Færd med et Arbejde. »Der kommer Fader ridende«, udbrød Drengen pludselig. Svogeren saa op, standsede sit Arbejde og sagde: »Det var da en mærkelig Vej, han kommer. Det var da en sær Vej«, og fortsatte anelsesfuldt: »der maa være sket noget«.

Da der kort efter blev Vaabenhvile, samlede Beboerne i Rørkær, og ved en smuk Højtidelighed førtes den faldnes Lig op til Bjerning Kirkegaard, hvor det begravedes. Ejeren af Marken, hvor Mads Olesen udaandede, havde sat sig i Spidsen for den Kreds af danske, der viste ham denne Hæder. De unge Piger havde indsamlet Penge til en Mindesten paa Graven. Indskriften paa denne var forfattet af en stedlig Mand. Den lød saaledes:

»Her hviler Støvet af en tappre, dansk Kriger, Mads Christian Olesen fra Lervad Mark, Føvling Sogn, som faldt for Fjendens Kugler paa Rørkær Mark den 30. Juni 1848.

Dit Løsen var: Med Gud for Konge og Fædreland.

Det Minde sattes dig til Ære for Troskab mod din Konge god, men hver, ham sørger, deraf lære, at han ej bryde maa sit Ord. For dig vil Efterverdenen flette en Krans af varig Glemmigej, og Herren hisset paa dig sætte den Krans, som evig visner ej.«

Den gamle Mindesten, hvis Indskrift i Tidens Løb var blevet noget utydelig, er nu erstattet med en ny med samme Indskrift. Foreninger, der sørger for vore Soldatergraves Bevarelse, har rejst denne.

Omtrent saaledes lød Fortællingen om den gamle Soldats Død og Grav. Ofte havde Tanken om at se hans sidste Hvilested meldt sig hos mig, og en smuk Sommerdag tog jeg i Bil over Skamling hen for at se Stedet, hvor han var jordfæstet. Tæt Vest for Landevejen mellem Christiansfelt og Haderslev saa vi den lille Rørkær By med den nærliggende Bjerning Kirke.

Jeg tog ind i den Gaard, paa hvis Mark Mads Kr. Olesen var faldet, og traf en ung Mand, Sønnesøn af ham, der havde ejet den i 1848. Han gik straks hen til et bornholmsk Ur, aabnede Laagen og fremtog en gammel, rusten Sabel med Haandfæste af Messing, den Sabel, Mads Olesen havde baaret den skæbnesvangre Dag, og hvorpaa hans Nummer og Afdeling var angivet. Dens Klinge var endnu skarp, skønt Gravrusten havde mærket den.

Graven var smukt holdt, dækket af friskt Bøgeløv og Blomster.

»Hvem har pyntet den?» spurgte jeg. »Det gør vi alle«, sagde han. »Naar vi ser til vore egne Familiegrave, glemmer vi ikke den faldne Soldats, der gav sit Liv for vort Land«.

(Meddelt efter »Vestkysten«.)

Af Hostrup Kirkes Historie

Af Sognepræst J. Hansen, Hostrup

Hostrup Kirketaarn.

Hostrup Kirketaarn har ikke alle Dage set ud, som det gør nu; enhver kan se, at det er unaturligt lavt og trykket. Indvendig i Taarnet ses ogsaa tydeligt, at der før har været en gotisk Hvælving. Gamle Beskrivelser fortæller da ogsaa om, at Taarnet før har haft et højt Spir, som er blevet ødelagt ved Lynild.

Hvornaar dette er sket, ses af Højst Kirkebog, idet der her findes følgende Oplysning:

»1650, Natten mellem den 11. og 12. September, brændte Hostrup Kirketaarn ved Lynild.«

I det Kirkeregnskab, der blev aflagt den 14. November 1650, ses der, at man i dette Aar har maattet købe Tagsten til Karnhuset, »efter at de forrige Pander er brækket i Stykker af det nedfaldne Taarn«. Det følgende Aars Regnskab lader Overskudet paa 24 Mk. 10 Sk. Lybsk komme Sognet til gode »til Hjælp til dets ene Klokke«. Denne er naturligvis blevet ubrugelig som Følge af Faldet eller Varmen.

Det gamle Taarn brændte i en fattig Tid, da vor Hjemstavn havde lidt under to Krige. Derved forklares, at Taarnet ikke blev opført i den gamle Højde, og at man heller ikke murede Hvælvingen op paany.

En Helgenfigur.

Helgenfiguren i Hostrup Kirke forestiller den hellige Dionysius, der skal have grundlagt Bispedømmet Paris i det tredie Aarhundrede. Han døde senere som Martyr sammen med 272 andre Kristne. Efter Legenden har han, efter at være henrettet ved Sværd, selv baaret sit Hoved hen til det Sted, hvor han blev begravet. Over hans Grav byggedes længere hen i Tiden det berømte BenediktinerAbbedi St. Denys (Sankt Dionysius), det største i Frankrig. I Abbediets Kirke bisatte man de franske Konger. Stedet, hvor de 272 Kristne led Døden sammen med Dionysius, fik Navnet »Martyrerbjerg«, paa Fransk »Montmartre«.

Dionysius er en af de saakaldte »14 Nødhjælpere«. Han fremstilles sædvanlig — som i den her fundne Figur — bærende sit Hoved med Mitraen (Bispehuen) paa. Sommetider findes Figuren uden Hoved, men i Reglen har han foruden Hovedet i Haanden (eller i Hænderne) tillige Hovedet paa den sædvanlige Plads.

Efter »Den danske Atlas« fra 1781 fandtes endnu dengang i Hostrup Kirke et Billede (Figur?) af Apostlen Jakob den Yngre, til hvem Kirken er viet. En Figur af den hellige Dionysius findes derimod, saa vidt jeg ved, ingen Steder omtalt.

Strid om Begravelser i Hostrup Kirke.

Kirkejurerne klager i Aaret 1733 hos Kirkevisitatoriet i Tønder saalydende:

»Hr. Nissen paa Tonde er død 1733 og bleven begravet i Hostrup Kirke. For at komme til Begravelsen, maatte en Del Bænke fjernes og ligeledes et Stykke af Muren ved Kirkedøren borthugges, for at Kisten kunde komme igennem. Man havde nu haabet, at den afdødes Arvinger vilde have vist sig erkendtlige imod Kirken, og derfor taug man stille til alt det skete. Den afdødes salige Broder, Hans Lassæus Nissen, havde da ogsaa ved sin Død i Aaret 1713 foræret et nyt Alterklæde og en Del mere (deriblandt Lysekronen). Men da der nu er gaaet mere end et Aar, uden at Arvingerne har bevist nogensomhelst Erkendtlighed, har vi som Jurater efter Tilskyndelse fra Ottemændene anmodet Enken om at stifte et Minde til Kirken om hendes salige Mand — paa Grund af den frie Begravelse. Imod Forventning har vi dog maattet høre, at hun ikke er til Sinds at give noget af

denne Aarsag; hun mener at have vist mere end nok Erkendtlighed ved at skænke Lysene.

Men enhver Mand i Sognet, som ønsker, at der skal bæres Lys foran Liget, er forpligtet til at lade disse blive ved Kirken, og enhver er skyldig at betale noget til Kirkens Underhold for Klokkeringning osv.

Derfor er Enken skyldig at give »etwas ihr Renommée anständig« til Kirken.

Omkring ved 12 Stolestader i Kirken hører til Tønde, og disse er for største Parten sammenkøbt, uden at den salige Mand har betalt mere derfor end nogle faa aarlige Kirkepenge — næppe engang saa meget, som andre Sognefolk maa betale af deres Stolestader til Præstegaard og Kirke. Da nu Afgifterne beregnes efter Stolestader, saa kan vi — paa Grund af vort Embede og Menighedens Tilskyndelse — ikke andet end bede Deres Højvelbaarenhed og Deres Højærværdighed som Kirkepatroner om at anmode Enken om Beviser gennem klare Dokumenter og Privilegier for, at Ejerne af Tønde med Hensyn til deres Stolestader danner en Undtagelse fra andre Sogneboere, og tillige at de ejer en fri Begravelse inde i Kirken uden at have nogen Forpligtelse overfor Kirken. Kan disse Beviser ikke fremlægges, bedes Enken dømt til at opfylde sine Forpligtelser overfor Menighed og Kirke baade med Hensyn til Stolestaderne og Begravelsen.« — --

Det maa antages, at Kirkevisitatoriet i Tønnder har tilsendt Enkefruen paa St. Tønde det her meddelte Klageskrift, og som Følge deraf har hun skrevet følgende Brev til Sognepræsten Georg Eichel:

»Velærværdige og højlerde, særdeles højtærede Hr. Svoger!

Da de Hostruper Kirkejurater har fundet for godt hos de her-værende Herrer Kirkevisitatorer imod mig at indgive en med adskellige forkerte Fortællinger fyldt Klage, har jeg til sammes Besvarelse Brug for en paa Sandheden grundet Attest fra Hr. Svogeren, som den velfortjente Præst ved Menigheden, for derved paa een Gang at faa denne Klage ud af Verden og at overflødiggøre en for begge Parter besværlig Retfærdiggørelse.

Derfor anmoder jeg herved tjenstlig den samme — blot til Ære for Sandheden og efter hans bedste Vidende — af afgive en Erklæring til følgende Punkter, saaledes som han ved, at det i Virkeligheden forholder sig, og som han finder det optegnet i Kirkebøgerne:

1) Har jeg ved min sal. Mands Begravelse ladet en ny Grav grave inde i Kirken eller har jeg ikke blot ladet den gamle Grav aabne, hvori alle Lig fra Tønde hviler?

2) Har jeg befalet eller vidst noget om at sige, at et Stykke af Kir-

kemuren e bleven udhugget — som Kirkejuraterne foregiver —, for at Liget kunde bringes ind i Kirken?

3) Er der nogensinde betalt noget for Aabning af en Grav inde i Kirken, eller findes der i Kirkebøgerne optegnet Gebyrer af den Slags? Ved deres Velærværdighed noget om, at noget saadant er Skik og Brug eller er blevet indført nogen Steder i Slogs Herred?

4) Kan Deres Velærværdighed i Kirkebøgerne eller Sogneregnskaberne finde, at Ejerne af Tønde nogensinde har bidraget til Kirke- eller Sogneregnskaber, eller er blevet opfordret eller tvungen dertil?

5) Ved De efter de omtalte Kirkebøger og Sogneregnskaber noget om, at min sal. Mand eller hans Forfædre nogensinde har betalt noget for Kirkestolestaderne udover den i Kirkebøgerne omtalte aarlige Afgift til Kirken — det være sig til hvilken som helst Brug eller under hvilket som helst Navn?

Jeg udbeder mig herpaa min Herre Svogers sandfærdige og højtærede Erklæring, og er paa min Side af Hjertet rede til alle billige og behagelige Modtjenester ligesom jeg med fuldkommen Højagtelse forbliver

min højtærede Hr. Svogers hengivne Tjenerinde

E l s b. M a r g. N i s s e n.

Tønde, 14. Marts 1735.

Førend Sognepræst Georg Eichels Svar paa dette Brev indløb, var Elsb. Marg. Nissen bleven gift med Andreas Højer, den kendte Præstesøn fra Karlum. Pastor Eichels Tiltale lyder derfor: »Velbaarne højtærede Fru Justitsraad«.

Paa Spørgsmaalene svares, at Fruens første Mand var begravet i den gamle Begravelse, hvori Ligene fra Store Tønde hvilede, men at Graven rigtignok ved hver Begravelse maatte aabnes paany, fordi den ikke var muret. Stolestaderne maatte ogsaa nedbrydes hver Gang, da Begravelsen laa under dem. At et Stykke af Muren blev nedbrudt, havde Præsten selv anordnet, fordi Kirkedøren vilde være bleven for smal til den brede Kiste. Om der før var betalt noget, naar der skulde graves en ny Grav, kunde Pastor Eichel ikke sige, da han ingen Kirkebøger havde, hvoraf det kunde ses. Hvorledes Skik og Brug ellers var i Slogs Herred, vidste han ikke, og ligesaa lidt vidste han, om Ejeren af St. Tønde i forrige Tider havde bidraget til Kirken. I Præstens Tid havde der rigtignok været Strid mellem den afdøde og de forrige Kirkejurater om Gaardens Bidragspligt til Præstegaard og Kirke i Lighed med de øvrige Sogneboere, nemlig svarende til det Antal Stolestader, som St. Tønde sad inde med. Der havde ogsaa været Forhør

paa Amtshuset i denne Sag; hvorledes den var løbet af, og om der var fældet nogen Dom, var Præsten ubekendt. Men saalænge Pastor Eichel havde været i Sognet, var der ikke betalt andet fra St. Tønde end de sædvanlige Kirkepenge. —

Om Fru Justitsraad Højer efter dette Svar har vist sig »erkendtlig« overfor Hostrup Kirke er vel mere end tvivlsomt. I Arkivet findes intet om Sagens videre Forløb. (Andreas Højer døde som Etatsraad 1739, hans Kone over 30 Aar senere.)

Den 21. Februar 1752 faar Las Petersen paa St. Tønde (født 1708, død ^{28/9} 1766) efter Ansøgning Amtmand von Holsteins Tilladelse til at indrette og vedligeholde en aaben og muret Arvebegravelse under Kirkegulvet mellem Mands- og Kvindestolene. Til Kirken skal han herfor betale en Rekognition paa 10 Rigsdaler, men maa saa ogsaa benytte Begravelsen uhindret for sig og sine Arvinger.

En Skrivelse i Arkivet fra 1828 vidner om, at Begravelser inde i Kirken blev ilde set af Sognets Folk. Men denne Gang er det Solvig, det gælder.

Johann Ludolf Outzens Kone var død og skulde begraves inde i Kirken. Pastor Hoeck har ingen Betæneligheder haft, men fra forskellige Sider foreholdt man ham, at det ikke var Ret, ja at det var forbudt at begrave nogen i selve Kirken og derved fylde Kirkerummet med Uddunstninger.

Den 5. September 1828 faar Præsten dog paa sin Forespørgsel hos Kirkevisitatorerne den Besked, at der intet er at indvende imod en saadan Begravelse, naar blot Graven bliver godt tilkastet med Jord.

Liv og Død i gamle Dage.

Aar	født	døde	viet	Aar	født	døde	viet
1739	33	30	9	1748	33	56!	6
1740	37	41	15	1749	34	25	10
1741	34	58!	6	— — —			
1742	34	47!	5	1758	13	55!	13
1743	35	25	12	1759	30	73!!	23
1744	33	29	15	1760	29	27	12
1745	35	50!	8	1761	26	38	9
1746	43	42	10	1762	25	33	15
1747	31	68!	9	1763	34	55!	16

I Aarene 1734—63, altsaa i 30 Aar, døde der 218 flere Mennesker i Hostrup Sogn, end der blev født.

Hvordan Stolestaderne fordeltes for 200 Aar siden.

Juraterne for 1725, nemlig Jacob Lorentzen og Jens Boysen, har uden Øvrighedens Vidende egenmægtigt foretaget en »strafbar« Forandring ved Ambonierne (= Pulpitur, »Loft«). De har borttaget Mands-Amboniet, helt forandret Kvinde-Amboniets Bænke og Sæder og endog ladet lave et nyt Ambonium ved Alteret i Koret. Hos den største Del af Sognet har dette givet Anledning til Uvilje og Klager.

Kirkevisitatorerne — Amtmand von Holstein og Provst Reimarus — har derfor ved deres Visitats d. 21. Novbr. 1724 grundigt efterset Kirken. Følgen af dette Kirkesyn blev en Forordning af 24. Marts 1725. Efter denne skal de nuværende Jurater, Christian Jensen og Chr. Feddersen, sørge for de fornødne Pengemidler. De maa nok benytte Kassebeholdningen i Kirkekassen og ellers undværlige Kirkepenge.

Mester Meinhardt Petersen fra Snadebøl skal udføre Amboniernes Ombygning mod en Dagløn af 14 Skill. til sig selv og 8 Skill. til hver af hans to Svende.

Der skal bygges et nyt Mands-Ambonium ved Buen mellem Taarnet og Skibet, der hvor ogsaa det forrige stod; det nye skal bygges i samme Form som det gamle og saadan, at alle Mandspersoner, der havde »Possession« paa det gamle, atter kan faa deres Pladser. For at de Kirkegængere, der sidder i Taarnrummet, bedre end før kan se Præsten, skal det nye Ambonium dog være mindst en Alen højere. Der skal ogsaa laves 2 Stole flere end før.

Det gamle og det nye Kvinde-Ambonium skal godt istandsættes. For at de kan opnaa den forrige »Bonitet« skal de sænkes noget og — om fornødent — gøres en Stolestand smallere. Bænkene skal muligst blive som før, for at man kan se Præsten paa Prædikestolen, og for at enhver kan faa sin gamle Plads.

Ved den nordlige Kirkedør skal anbringes en ny Trappe, der kan blive en bekvem Opgang til begge Ambonier; den bør være saa bred, at 2 Personer bekvemt kan gaa ved Siden af hinanden.

Alt foranstaaende skal udføres med Hr. Pastorens og maaske ogsaa et Par andre forstandige Mænds Vidende og Raad. Efter at alt er færdigt, vil Juraterne kunne forvente yderligere Ordre.

For at Arbejdet kan begyndes straks efter Paaske, naar Dagene længes, saa anordnes herved, at Boelsmændene efter Tur skal udføre den fornødne Spandtjeneste og Kaadnerne Haandtjenesten, fordi dette Byggearbejde ikke blot gaar ud paa at sætte Ambonierne i den forrige Tilstand, men ogsaa at hidføre større Bekvemmelighed og at give Kirken et smukkere Udseende.

Ombygningen udførtes 1725, men er først opført i Kirkeregnskab for 1727 med 860 Mk. 5 Sk. 9 Pf.

Efter at Ambonierne var istandsat, blev først Stolestaderne n e d e i Kirken og kort derefter ogsaa Ambonierne inddelt efter »Bonitet« og bortloddet. Denne Taksation blev afsluttet i December 1726 og skete ved 5 Mænd fra Sognet under Præsten Georg Eichels Tilsyn. De 5 Mænd var: Peter Callesen, Peter Nielsen, Hans Maurmann (Murmand), Hans Petersen og Marten Tüchsen.

Efter det nye Stolestaderegister, som nu blev udarbejdet, skal her anføres følgende: De to ø v e r s t e S t o l e nede i Kirken og paa Mandssiden tilhørte Solvig; den første var bestemt til Herskabets mandlige Medlemmer, den anden til Karlene paa Gaarden. Men Stolestadepenge betalte Solvig ikke!

Af den t r e d i e Bænks 6 Pladser tilfaldt den yderste ved Gangen til 12 Penning Niels Petersen i Jejsing; den anden Plads hørte til Solvig Mølle, som heller ikke betaler noget; den tredje blev atter Niels Petersens for 10 Penning. De tre øvrige Pladser fik Grøngaard, som ligeledes var fri for at betale. Grøngaard havde flere Pladser, men gik vel allerede dengang mest til Burkal Kirke, saa Ejeren eller Forpagteren kunde udhyre sine Stole. Først 1758 blev Grøngaards Stole overladt til Hostrup Kirke.

Den fjerde Bænks 6 Pladser kostede — regnet fra Gangen — 12, 11, 10, 8, 6 og 4 Penning og tilhørte Kristen Maurmann (Murmand) fra Solderup, Jacob Christian og Fæller i Solderup, Christen Christensen i Rørkær, Hans Nielsen og Lorenz Rasch i Rørkær (i Fællesskab), Claus Ottsen fra Skrup, Niels Petersen i Jejsing. Den femte Bænk, ligeledes med 6 Siddepladser og til de samme Priser, tilfaldt Caspar Andersen i Rørkær, Johann Keysen i Jejsing, Chr. Hostrups Arvinger i Jejsing, Anthoni Adolph i Rørkær, Peter Beck i Rørkær, Lorentz Poulsens Arvinger i Solderup.

Og saadan gaar det videre, Bænk for Bænk, paa hele Sydsiden og helt ned i Taarnrummet, hvor Mændene ogsaa havde Nordsiden med, samt Bænkene hen til Tværgangen. Til Gengæld indtog Kvinderne saa Stolene i Korrummet paa begge Sider.

De tre Stole mod Øst for Indgangsdøren opviser baade paa Mandssiden og Kvindesiden kun 5 Pladser, saa Midtergangen her har været noget bredere, maaske for bekvemmere at kunne vende med Ligkisterne.

I Taarnrummet tilhørte den første Bænk Store Tønde (uden Betaling). De tre følgende havde hver tre Sæder. Den femte Bænk var forbeholdt Præstens og Degnens Karle (uden Betaling), Den sjette, syvende og ottende Stol havde hver 5 Pladser. I den ottende og niende

Bænk tilhørte 2 af Sæderne Præstens Kaad i Jejsing og 1 hans Kaad i Hostrup.

Mellem Syd- og Nordsiden var der ogsaa endnu en Siddeplads til 5 Penning. Pladserne i Taarnet var gennemgaaende billigere; de bedste kostede 8, de daarligste 2, ja 1 Penning.

Hele Korrummet blev som sagt kun brugt af Kvinderne. Paa Sydsiden havde Lærerfamilierne fra Rørkær og Jejsing den første Bænk i Fællesskab (uden Betaling).

I den anden Stol raadede Degnen over 3 Pladser (uden Betaling), medens en fjerde Plads tilfaldt H. Nielsen og Lor. Rasch i Fællesskab. Der fulgte endnu 3 Bænke med hver 4 Sæder, saa kom den sjette Bænk, som helt tilhørte Store Tønde (uden Betaling). Ogsaa af den syvende Bænk 4 Pladser har Store Tønde den ene. Paa den Tid kom man ogsaa i Kirke fra Herregaardene.

Ved Trappen op til Prædikestolen var der et »Kirkestade«, som benyttedes til Liglagenerne, og endnu en lille Stol med 2 Pladser (i Korbuen).

Paa N o r d s i d e n var der i Koret fra Døbefonten af 7 Bænke med hver fire Pladser og i Korbuen var der 2 smaa Bænke med hver to Sæder.

Derefter fulgte de lange Bænke i Skibet, hver til 7 Kvinder. Den øverste Stol tilhørte atter Herskabet paa Solvig og den anden Pigerne paa Gaarden (uden Betaling). Den tredje Bænk er Præstegaardens (uden Betaling). Præsten havde desuden ladet indrette et »Bur« paa det gamle Kvindeambonium, hvorfor han aarlig betalte 1 Mark lybsk; og for to enkelte Kvindesæder paa det nye Ambonium betalte han ogsaa 5 og 3 Skilling.

Efter de 11 Bænke til 7 Pladser fulgte, som før antydet, endnu 3 til hver 5 Pladser. »Under Trappen« var der desuden et »Kirkestade«.

Stolestadepengene for de Pladser, der skulde betales for, udgjorde 1984 Penning. Da der skulde 12 Penninge til 1 Skilling og 16 Skilling til 1 Mark lybsk, blev det ialt 10 Mark, 5 Skilling, 4 Penninge.

Nede i Kirken var der herefter Siddeplads til 165 Mænd og 151 Kvinder.

Dertil kom saa Ambonierne. Paa det gamle Kvinde-Pulpitur kunde der sidde 52, paa det nye 23. Paa Pulpituret for Mændene var der Plads til 34.

Naar dertil regnes, at Hans Haustedt i Jejsing havde »ein Buhr oder Gesitz bey der Treppe in der Kirchthür« (i den gamle Nordind-

gang), saa kunde der sidde 426 Mennesker i Kirken. Og jeg tror, at de dengang ogsaa virkelig ofte har siddet der.

Dengang byggede man Ambonier for at skaffe Plads, medens vi nu lukker Taarnrummet fra paa de sædvanlige Søndage og som oftest ogsaa godt kunde undvære Pulpituret — og mere til.

Fra Hørup Sogn i gamle Dage.

Optegnelser i Begravelses-Registret af Præsterne H. G. Brolund (1767—1795) og Chr. Schwensen (1795—1845).

Ved C. Møibøll, Jejsing

- 1770 d. 22. p. Trin. druknede Thomas Stoffer ved Høruphav. 54 Aar.
- 1774 Dom. quinquagesima. Jørgen Kaad, Matros ved Hørup.
NB. Falden ned af et Træ i Indtægten, henad 18. Al. højt, og blev død paa Stedet. 29 Aar.
- 1774 Anmærkning ved Aarets Slutning: I dette Aar haver den røde og hvide Blodgang grasseret heftig og borttaget ca. 26. (I alt døde i Aaret 1774 58 Personer i Hørup Sogn mod 31 Aaret i Forvejen og kun 17 i det følgende.)
- 1776 den 23. Maj Jørgen Chr. Skipper, som blev ihjelslagen af en nedfaldende Eegegren i Skoven. 31 Aar.
7. p. Trin. en gammel afdanket Soldat, som døde hos Hans Kaad Bonde i Lamberg.
- 1781 den 7. December Jørgen Smed i Mintbjerg, som blev funden død i en liden flag Mose ved Peder Melchiorsens Huus ved Kaabel-Ledet, da han Aftenen forhid i Tusmørket var gaaet fra Kostgaarden i Hørup til Christen Nissens og havde Kaalden. Han var falden paa Ansigtet i Vandet, som knap var et Kvarter dybt og laa paa Ansigtet i Vandet med Hænderne under Livet. 59 Aar.
- 1782 den 16. Marts Hans Jørsen Bierremands Kone Maren Christens D., som om Morgenen den 12. ds. havde hængt sig selv i et Anfald af Tungsindighed, men ellers havde et godt Ord blandt alle, ført et skikkeligt Levnet og været en brav og flittig Hustru. Hun havde i nogle Uger, og især efter ovennævnte Smeds pludselige Død været heel dybsindig og plaget med Tvivl om sin Salighed, hvilket ingen havde meldt mig. 47 Aar.
- 1782 9. Okt. Christen Kock, Styrmand og Indeste i Lambergskov, som faldt sig til Døde af en Abild. 49¹/₂ Aar.

- 1783 5. p. Trin. Peter Christiansen i Mjang (blev fundet død i et Hul paa Vollerup Mark, da han var redet fra Stads og var som siges bleven forvildet). 60 Aar.
- 1783 den 13. Maj Christen Lassen i Hørup hans Kone, som brændte i den ulykkelige Ildsvaade, som inden en Stund ved en stærk Østen Storm lagde den ganske Boels Bygning i Aske den 12. Maj. 61 Aar.
- 1784 Sidst i April Maaned druknede to her af Sognet, da de i en Baad om Aftenen rejste fra Sønderborg nemlig Christian Elley fra Høruphav, som var gift. 34 Aar.
Hans Petersen, Ungkarl. 22 Aar.
- 1784 10. Marty Jørgen Thomsen i Høruphav hans lille Datter nom. Inke (Inger), som druknede i et lille Pulk. 1³/₄ Aar.
- 1785 11. p. Trin. Hans Pedersen Færgemand, Ungkarl, som er anført blandt de Døde i forrige Aar og druknede her i Fjorden ved Kuldsejling.
- 1789 den 5. July blev stille ved Aftenen begravet vores Degn Jacob Grav (afsides paa Kirkegaarden efter Øvrighedsvedt.), som i Melancholie først stak hans Nabo Franck med en spids Tellekniv ind i sit tynde Liv, først i den eene, saa i den anden Side, og derefter skar han Struben ud paa sig selv. Altsammen paa den Dag, Biskoppen Dr. Blochs h. hoyærv. visiterede her, og det imellem 2 Gg. og Sammenringen, just som jeg med Biskoppen var paa Vejen til Kirken. 45 Aar.
- den 12. July blev ovenbenævnte Studiosus Peter Franck begravet, som døde af de bekommene Stik, hvor den kolde Brand slog sig til, den 9., som var den 5te Dag ætatis. 56¹/₂ Aar. (Anm.: Andet steds i Kirkebogen nævnes Peter Franck som boende i Kaplaniet.* Degnen Jakob Hansen Graus Enke, Madam Anna Magdalena, døde den 31. Januar 1794, 53 Aar gammel.)
- 1789 31. July. Christen Christensen af Hørup By. 63 Aar.
Han kom efter Sædvane ganske beskænket hjem fra Peberbjerg Kro om Aftenen Kl. 10, og da han kom til Muren, som skiller hans Gaards Vandsted fra Gaden, maa han have troet at staa ved sin Sengefjæl, thi han havde sat sin Kæp ved Muren og slængt sin Halsklud paa en Sten derved, og derpaa sat sig paa den lave Sten i Tanke, at det var sin Sengefjæl, han satte sig

*) Han fødtes den 28. Januar 1732 som Søn af Sognepræsten Otto Lambertsen Franck (Hørup 1730—1767) og døbtes i Hørup Kirke den 4. Februar (Mandagen p. 4. Dom. p. Epiph.).

paa og derpaa troet at skyde sig op i Sengen, skudt sig ud i Dammen bag ved, og saaledes fandtes han død om Morgenens. Han har mange Gange været i Fare at komme om i sin Druk-kenskab, hvortil han var hengivet. Ædru var han en flittig, fred-sommelig og god Mand. O den usalige Druk-kenskab tager Overhaand.

1790 Jan. 2. Niels Christen Nielsens Søn i Royet, som fandtes død bag Hestene i sin Faders Stald, efter at han havde vandet og igen anbudnen dem. Dog fandtes ingen Kendetegn paa hans Legeme, at han skulde være bleven slagen af dem. 9^{3/4} Aar.

1791 Jørgen Jøssen Høumand. Døde i Hans Davidsens Lade, hvor han var henslæbt af de andre unge Karle i Lamberg, efter at han havde drukket sig efter Sædvane saa fuld, at han hverken kunde gaa eller staa. Om Morgenens fandtes han død i Foret 32 Aar.

Han levede som et Fæ og døde som et Fæ.

At saadanne Ting kan gaa for sig uden Paaanke af Øvrigheden er

nota ignominiaë temporum et morum.

1792 Jakob Hansen fra Roy faldt ved et Anfald, som han længe havde haft, paa sit Ansigt i en Bæk og fandtes død den 31. Marty om Aftenen af hans Fader Hans Jørsen Bjergmand. 25^{1/2} Aar.

1795 Leonora Hansses Datter i Hørup, faldt ned fra Loftet og døde den 6. Sept., blev jordet den 8. Sept. 67 Aar.

1811 Første Søndag efter Paaske S. Quasimod. den 21. April Opholdsmand Jørgen Christensen i Tomhave, Bolsmand fordem Christen Hanslins og fordem Kirstens Søn i Mjang, døbt festo Michael 1729 og kom den 9. Nov. 1756 første Gang i Ægteskab med Dorothea Jacobs (fra Mintebjerg), som blev jordet Dom. Cantate 1793 (skal være 1791, da der her under Nr. 11 er indført: D. Cantate Jørgen Christensen Kone Dorothea i Tomhave), Moder til 7 Sønner og 6 Døtre, af hvilke 13 Børn kun 3 Døtre efterleve Faderen. Det fortjener at bringes i Erindring som en Mærkværdighed, at Moderen nedkom med de fire ældste af disse Børn paa en Gang, at de alle kom levende til Verden, og at de to døde straks efter Fødselen og de andre to Dagen derefter. (Conf. Fortegn. over de døde p. fest. circum cif. Chr. 1757). I andet barneløst Ægteskab med sin efterlevende Enke AnneMarie Rasmussen fra Almsted levede han i over 19 Aar og døde paa Ophold hos Bolsmand Jørgen Jørgensen Kock (Eftermand til den afdøde Søn Bolsmand Christen Jørgensen).

I prøjsisk Fangenskab 1864

Det efterfølgende Brev fra prøjsisk Krigsfangenskab er skrevet af Lorens Madsen til Plejeforældrene, Gaardejer Hans Christian Festersen og Hustru paa Felsted Mark (se Sdj. Maa- nedsskr. 8. Aarg., Side 120). Lorens Madsen opterede efter 1864 for Danmark og døde som Vognmand i Odense.

Cl. E.

Torgau, den 17. Juli 1864.

Gode Plejeforældre!

Eders Brev, I skrev til mig, modtog jeg den 14. ds., og jeg kan se af Eders Brev, at I er sunde og raske og ligeledes dem hjemme. Det samme kan jeg og lade Eder vide; jeg er sund og rask, og det er det bedste af alt, for ellers vilde Tiden endnu blive tungere og længere, end den er. Det er jo ikke saa godt, som det kunde være, her; det er endda blevet noget strengere i den sidste Tid med Arbejdet. Vores Regering har givet dem Forlov at tage os til fire Timers let Arbejde om Dagen, og det kan I tro, at det benytter de sig ogsaa af. Vi stiller hver Morgen til Arbejde Kl. 4 $\frac{1}{2}$. Vi er inddelt i flere Partier, og hvert Parti faar sin Akkord. I Førstningen havde vi ingen Akkord; saa kan I nok tænke, at der blev ikke bestilt meget; men da maatte vi ogsaa blive derude til Kl. 11. Det kunde jo ikke gaa an. Saa var det, vi skulde have Akkord, for at vi før kunde blive fri. Det var ogsaa herligt i Førstningen med Akkorden, for da kunde vi komme hjem mellem Kl. 8 og 9. Det gik jo godt nogen Tid; men saa var det for tidligt, vi blev fri; saa fik vi større Akkord. Nu kan vi ikke blive færdig før Kl. 10 og somme Tider bliver den 11. Saa skal vi endda arbejde meget strengt; gør vi det ikke færdigt, saa skal vi derud om Eftermiddagen og gøre det færdigt.

Føden er jo heller ikke saa behagelig. Vi faar Ærter to Gange om Ugen, paa Onsdag og Søndag. De er meget gode; men det andet er lige saa daarligt igen, det er næsten ikke til at spise. Kød faar vi ikke meget af. Jeg gemmer gerne mit til om Eftermiddagen til Mellemmad. Det kan lige slaa til til et Stykke Brød. Ja I kan nok vide, at Middagsmaden er ikke god. Den er beregnet for saa meget som 5 danske Skilling. Vi faar Kaffe hver Morgen og et Brød hver fjerde Dag. Brødet er meget godt; men det kan kun række til de tre Dage. Vi faar een Groschen hver Dag; det er saa meget som fire danske Skilling. Men vi har en dejlig Stue. Vi er 19 Mand paa vores. Vi har ogsaa hver vor Seng. Vi har ogsaa hver et Skab til vor Mad.

Der kom 170 Fanger hertil i den her Uge. Nu er vi 480 Mand. I kan jo nok tænke, at der bliver nogen gode Kunster lavet. Jeg har ingen Nød lidt endnu, for jeg har Penge at tage til. Jeg havde 14 Rigsdaler, da jeg blev taget til Fange. Nu mangler der kun 17 Dage i et halvt Aar, siden jeg drog fra Eder. Det har jo ikke gaaet de Danske saa godt, som det skulde have gaaet; men det er jo heller ikke saa sært: To Stormagter mod en lille, og saa, naar vi næsten ingen Modstand har gjort, før det var for silde. Nis Nissen har I faaet hjem. Det kunde jo ogsaa have været godt nok; men jeg vilde jo da hellere løslades med mine Kammerater, hvis det ikke skulde vare for længe. Nu er der jo Vaabenhvile til den 1. August, siger de her oppe, og de mener her, at vi snart kommer til Danmark. Saa maa vi se det paa lidt; hvis det saa ikke skulde give Fred, saa var det jo godt, om jeg kunde komme hjem. Jeg kan ikke tro, at der kan være noget ved det, for nu siger de her, at det er blevet Preusserne forbudt at tage det unge Mandskab. Men nu vil vi jo haabe, at det snart skulde give Fred, for naar Nøden er størst, er Hjælpen nærmest. Der er jo da een, som raader over Alt. Det kan vi da trøste os ved. Han hjælper vel ogsaa til det bedste.

Naar Du skriver igen, saa vil jeg bede Dig om at sende mig lidt Penge med af min Løn, for nu er de andre snart opslidte. Der er ikke noget i Vejen med at sende dem herop, for der kommer Penge hertil hver Dag. — Jeg vilde ogsaa nok vide, om Du fik Sæd i Engen oppe ved Byen; men jeg kan jo ellers nok tænke, at Du ikke har faaet mere end det nødvendigste.

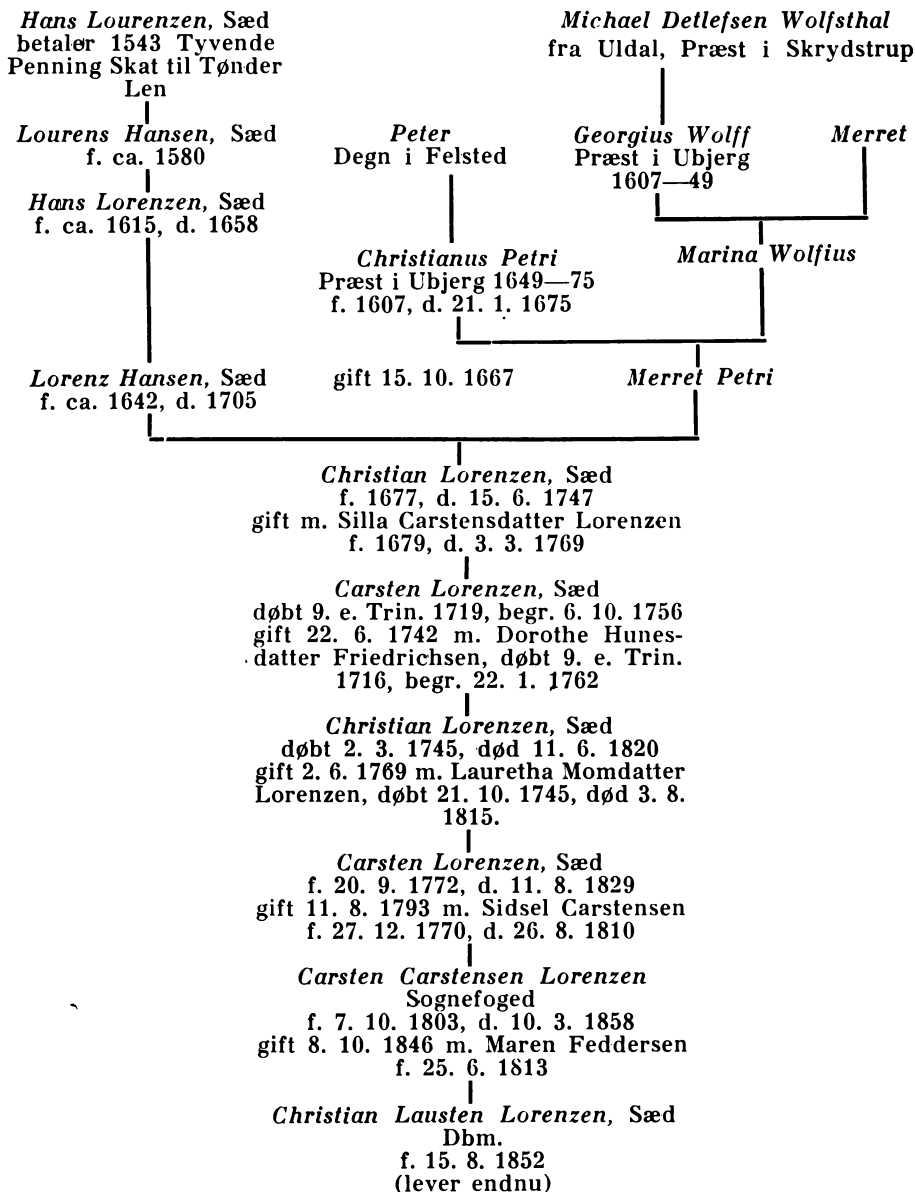
Nu være I hilset allesammen mange Gange fra mig. Hils ogsaa dem hjemme, ja al vores Familie fra mig.

Lev vel og lykkeligt.

L o r e n s M a t z e n .

En Slægtsgaard i Sæd gennem 400 Aar*)

Af Jens Iversen

*) Se Sdj. Maan 10. Aarg., S. 200.

Aktieselskabet
Glud og Marstrands Fabriker
 Uplandsgade 20

DANIA

**GASAPPARATER
 OG GASOVNE**

Mest besparende Fabrikat

A/S **FAKSE KALKBRUD**
 Frederiksholms Kanal 16. Telefon Central 9123
GØDNINGSKALK
 98 pCt. kulsur Kalk (am. Latitude) i Varen, som
 den leveres - ca 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

Dampskibsselskabet **ØRESUND A/S**
 København — Havnegade 49
 Telefon Central 7790 (3 Ledninger) og Central 63

Hotel
ALSSUND
 SØNDERBORG
 Telefon 70 og 352
 vis a vis Slot - Park - Strand

„**CIMBRIA**“
 Tømmerhandel A/S
 Aabenraa
 Træløst - Bygningsartikler
 Støbegods
 Tlf. 2006 - 2007 - 2008

Benyt
Mommark Færgen
 Den korteste, smukkeste og billigste
 Forbindelse til og fra Sønderjylland
 og det sydlige Udland.
 Telf. Over Tandslet 7824
 Telf. Faaborg 11

Smith & Co. A/S
 Cykler og Cykledele
 en gros
ODENSE

Dansk Andels Ægexport
 Vestervoldgade 7 & 9
 Telf. 2126 - 11126 - København

Folkebanken
 for Als og Sundeved A/S
 Kontortid: 9—1, 3—5
 SØNDERBORG

Forlang altid
 NYLAGTE **ÆG**
 stemplet med D. A. Æ.-Mærke.

Sparekassen
 for Haderslev Bys Omegn
 Kontortid:
 9—12, 2—4. Lørdag 9—1.
 HADERSLEV

Ja - men
**Jomas
 Kaffe**
 smager bedst

Friskbrennet
 paa egne moderne Blanderier.
 Carl Schepers Kaffev. Etabl. 1888.
 Åben Årport.

Alfred Benzon

København

C. 194

Halmtorvet 29.

Gymnastikhøjskolen.

(Fra 1. April 1927 anerkendt og optaget paa Højskoleloven).

Plan med Oplysninger om Skolearbejdet og om Understøttelse gennem Amterne eller Elevforeningen „O. D.“ ved

NIELS BUKH,
 Ollerup.

Askov Sløjdskole

Vejen St. Telf. 17 Askov.
 Skolen for Overgangsalderen.
 Amtsunderst. skal søges inden 1. Juli.
 Statsunderstøtt. søges indtil 15. Nov.
 Skema og Skoleplan sendes frit.
 Kristine og Anders Nielsen

Ladelund Landbrugs- og
 Mælkerskole,
 Brørup St.
 5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts
 9 — do. Novbr.-Juli
 8 — Mælkerkursus Sept.-April
 Uddannelse af Kontrolassistenter.
 J. C. Overgaard.

Silkeborg Husholdningsskole
 Statsanerkendt m. Barneplejeafd.
 Moderne Skole, smukt beliggende. Alm.
 og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad.
 5 Mdrs. Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. SYNNØVE LUND

**Støt de
 sønderjydske
 Indsamlinger**

Snoghøj Gymnastik-
 højskole
 Fredericia.
 3 Maaneders Sommerskole.
 5 — Vinterskole.
 Skoleplan sendes.
 Jørgine Abildgaard. Anna Kjørt.

KAMPMANN & HERSKIND ^{A/S}

Vestergade 2 - København

Kul og Cokes Import

TELEFON

2628

Husmandsbrandkassen for Danmark

Ca. 140.000 Medl. 1050 Mill. Kr. Forsikringssum. Reserver ca. 1,7 Mill. Kr

Moderat Præmie. Hurtig Afregning. Kulant Behandling

Nærmere Oplysninger faas ved Henvendelse til Distriktsforstanderne, Sognetillidsmændene eller Hovedkontoret:

Nørrevoldgade 16, København K., Telf. 383-14078

ET LILLE BELØB HVER UGE —

benyttet til en Livsforsikring i

D. F. F. A.

A/S DANSK FOLKE FORSIKRINGS ANSTALT

sikrer paa en hensigtsmæssig Maade Fremtiden for Dem og Deres Familie

DEN UGENTLIGE PRÆMIEBETALING

passer for Nutidens Budget, fordi den er overkommelig for alle

Forsikringsbestand over 250 Mill. Formue 102 $\frac{1}{4}$ Mill.

Hovedkontor: Otto Mønstedtplads 11, København V.

CUNARD WHITE STAR LINE LIMITED.

Afgang ca. hver 3die Dag til U. S. A. og Canada
Billige Billetpreiser fra Danmark via London eller Paris

Cunard White Star Limited, Vesterbrog. 2 Kbhv. V
C. Mogensen General-Agent, eller Rejsebureauerne

A/S **BRITGOODS**
Telf. 1036 - - - - Ny Toldbodgade 8
København K.

Det kgl. oktr. alm. Brandassurance- Compagni

Stiftet 1798

— tegner:
alle Arter
af Skades-
forsikring

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Kjøbenhavns Maskinistkskole.

Statsanerkendt Læreanstalt.

Kursus til Maskinisteksaminer, Elektroinstallatørprøven for Maskinister, Motorpasserprøven, Kedelpasserprøven, Den kommunale Elektroinstallatørprøve. Program tilsendes, og alle Oplysninger gives ved Henvendelse til Skolens Kontor,

Nørrebrogade 5, København
daglig 18-20 (Lørdag undt.)
Nye Kursus begynder 3. August

Dampskibsselskabet „Draco“ Aktieselskab

Amaliegade 39 København K.